

aituja säästöjä tulee, vaati Kellonsoittajankadun koulun" kaltaiset hätäratkaisut aiheuttavat säästöjen sijaan huomattavia kustannuksia.

Kerttulin koulu on suunniteltu ja juuri remontoitu alakouluikäisille lapsille, ei lukiolaisille. Koulun liikunta-, ruokala- ja opetustilat ovat lukiolaisille riittä-

joittajien yhteisvaikutus, kiristyvät kansainväliset vaatimukset, tiedon lisääntyminen ympäristöhaitoista ja ympäristölupien määräaikainen tarkastelu.

Mikäli vaikutusalueella on jo toiminnassa ympäristöl-

tutkimustiedon kehitys, saattaa edellyttää toimimutosta.

Viime vuosina on ollut tontutkimus tuottanut jon tietoa, joiden perusteella alunperinkin toimintaharjoittajan olisi pitänyt

Mitä mieltä?

Inka Mikkonen – Päivi Lehikoinen

ta syistä: Eri toiminnanharjoittajien yhteisvaikutus, kiristyvät kansainväliset vaatimukset, tiedon lisääntyminen ympäristöhaitoista ja ympäristölupien määräaikainen tarkastelu.

Turun torille on ilmestynyt ensimmäisen kerran penkkejä. Sijoittelun ajankohta on kuitenkin erikoinen; sataa ja marraskuun pakkaset lähestyvät.

Turun kauppatorin uudistamisen pohjaksi laadittiin 1980-luvulla kaupungin kaavoitusosastolla selvityksiä (historia ja analyysit).

Seuraavaksi professori Antero Markelin toimisto laati torille ensimmäisen uudistamissuunnitelman. Jo tuolloin keskusteltiin julkisuudessa Nordentalon alkuperäisen klassistisen julkisivun palauttamisesta.

Nyt asiasta on kirjoitettu aikään kuin täysin uutena seikkana. Turkulaiset muistavat torin vanhat betoniset (tyyliltään modernistis-brutalistiset) betonilaatikot, joihin oli istutettu kasveja ja pensaita. Ne poistettiin 1980-luvulla koska niitä käytettiin myös esimerkik-

daan ottututkimus saattaa muutost Viime tontutkijon tiet

si pissaar tamisen myös aihe si ajatuks naan.

Läntise aikaisen lun aikar kaiteiden joen rant set tästäki seen. Kai van jokir

Myöh kerrostal kaiteita n kaammin teettömyy kuitenkin mista jok Ehkä nähdään nä, ihmis vokkaam

Jukka P:

korantas- le vaarallis- hiekkaan ja miseen. avat levittää t-loista ulos- arttua ihmi- ilaisia ikäviä ä loista voi ha ha syöville lksi sika on in, jossa ky- nut esiintyä. onta kyllä, aikoinaan, i juoksi rot- i pyydystää yseisen loi- ulttuureissa / saastunee-

en sie

niitä mur- ävän tuon Kukaan ei lta ollaan llä pohjassa n ollut sel- ellä, että ne etaan mikä

Tuntijakoeh

Mikäli vaikutusalueella on päivään, l o toiminnas e haittoja ai on se voinut s ka tämän yhd neuttamat pē

mielä ylittäneet sitä kynnystä, onka sallittu normitaso aset- aa. Kun sitten samalle alueelle pyrki toinen laitos, voi se yh- dessä edellisen kanssa tuot- aa jo ei-hyväksyttävän pääs- tömäärän, jolloin lupaa ei voi- da antaa.

Laitoksen sijoittumista ens-immäisenä alueelle tulee

Opas mielipidekirjoittamiseen

Laajan valinnaisuuden sa- notaan antavan aiempaa pa- remmat mahdollisuudet yksi- löllisten taipumusten mukai- siin opintoihin. Sen väitetään lisäävän opiskelumotivaatiota ja oppilaiden viihtyvyyttä kou- luissa. Sanahelinää. Valinnai- suuden ja motivaation välillä ei ole selkeää yhteyttä. Vaara-

valintojen lisääminen kaven- taa yleissivistystä ja jakaa tar- peettomasti oppilaita eri ryh- miin. Se synnyttää lukujärjes- tyksen laatimiseen ja opettaji- en rekrytoimiseen liittyviä ongelmia, varsinkin pienissä kunnissa.

Sen sijaan Sutelan kanssa olen yhtä mieltä valinnaisu-

paljo

söllisyyden annuksella i heidän rchain vai- toisten va- oppilaiden

Sisällys

Tavalliset ihmiset esiin	3
Nuoret ovat aliedustettuina	4
Karsintaan on syynsä	5
Julkaisija päättää	6
Käsitleminen on tavallista	7
Moderointi kiristymässä	8
Nimi antaa vakuuttavuutta	9
Harjoituksia	II

Kirjoittajat:

INKA MIKKONEN on äidinkielenopettaja, jonka tohtorinväitöskirja keväällä 2010 käsitteli nuorten mielipidekirjoittamisen taitoja.

PÄIVI LEHIKONEN on YTM, toimittaja ja Keski-suomalaisen liitetuottaja.

Taitto: Satu Salmivalli

Kuvat: Maria Munsterhjelm

Paino: Forssan Kirjapaino Oy, 2010

ISBN 978-952-9858-42-2

Tavalliset ihmiset esiin

Lehdet arvostavat lukijoiden mielipidekirjoituksia, sillä ne nähdään tärkeäksi osaksi kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia. Ihmisten mielipiteet, huolenaiheet ja toiveet välittyvät mielipidekirjoituksissa niin toimitukseen kuin päättäjillekin.

Lukijoiden tekstit nostavat esille aiheita, joista toimitus ei muulla tavoin välttämättä saisi tietoa. Niissä näkyy erilaisia näkökantoja ja ne peilaavat kansalaismielipiteitä.

Mielipidekirjoitukset ovat arvokkaita myös siksi, että niitä luetaan paljon. Nuorista lukijoista mielipidekirjoituksia lukee viikoittain yli puolet.

Julkaistavien kirjoitusten määrä vaihtelee lehdittäin. Pienessä paikallislehdessä lähes kaikki kirjoitukset saatavat mennä lehteen, maakuntalehdissä teksteistä mahtuu julkaistavaksi tavallisimmillaan kaksi kolmesta, tiukimmillaan vain viidennes teksteistä.

Verkkosivuille tarjottavista kirjoituksista noin joka kymmenes ei ole sisällöltään tai tyylieltään julkaistavaksi sopiva.

Eniten mielipidekirjoituksia lähetetään, kun tapahtuu paikallisesti jotain merkittävää, tavallisten ihmisten elämään vaikuttavaa. Aiheina ovat esimerkiksi koulujärjestelyt, liikennejärjestelyt tai kunnallisten palveluiden supistaminen. Myös kuntaliitoksista kirjoitetaan paljon.

Hyvä mielipidekirjoitus on ajankohtainen, paikallisesti kiinnostava, uuden näkökulman esittelevä ja ilmaisultaan tiivis. Kirjoituksessa on oltava mielipide, joka on myös perusteltu.

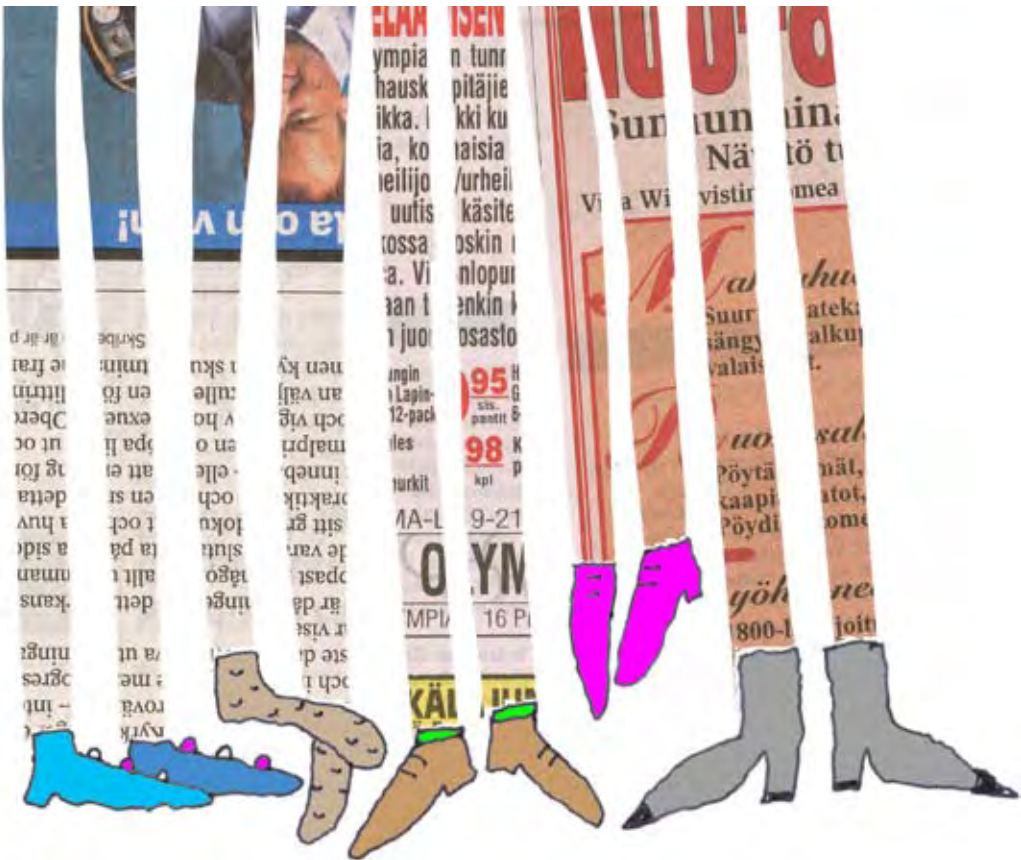

Nuoret ovat aliedustettuina

Aktiivisimpia mielipidekirjoittajia ovat keski-ikäiset tai sitä vanhemmat miehet. Nuorten mielipidekirjoituksia haluttaisiin lehtiin lisää.

Nuorten kirjoitukset syntyvät yleensä omista kokemuksista. Esimerkiksi koulu, opiskelu, harrastukset ja perheeseen liittyvät aiheet saavat nuoret kirjoittamaan.

Mielipidekirjoitukset ovat nuorille hyvä tapa vaikuttaa asioihin. Kirjoittamisen kynnys saa olla matalalla: aiheen ei tarvitse olla iso tai vakava, tärkeintä on tuoda omat kokemukset ja oma mielipide esille.

Karsintaan on syynsä

Se, että mielipidekirjoitusta ei julkaista, ei välttämättä merkitse sitä, että teksti on huono. Tavallisin syy kirjoituksen hylkäämiseen on, etteivät kaikki tekstit mahdu julkaistavaksi.

Jos teksti on **lakien vastainen**, sitä ei julkaista. Lakien vastaisia ovat esimerkiksi rasistiset tai laittomuuksiin kehottavat tekstit.

Hyvien tapojen vastaiset kirjoitukset karsitaan. **Alatyylinen** teksti sisältää esimerkiksi kirosanoja. Tyypillisiä esimerkkejä **loukkaavista** kirjoituksista ovat nimeltä mainittuun yksityishenkilöön kohdistuvat syytökset.

Joskus mielipidepalstalle tarjotaan tekstiä, joka on **tekstimainontaa**. Esimerkiksi uutuustuotteen esittely tai tietynmerkkisen tuotteen kiitteleminen eivät ole mieliteitä.

Jos teksti ei ole ajankohtainen, vaan se **toistaa vanhaa** tai on ympäripyöreää pohdiskelua, se karsitaan.

Osalle kirjoituksista **väline on väärä**. Suppeaa ryhmää koskeva erikoisalan teksti, jonka sanasto on pääosalle lukijoista vierasta, ei palvele yleismediassa.

Sitaattikokoelmat tai toisen tekstien referointi eivät ole mieliteitä. Tyypillisiä tällaisia ovat tekstit, jotka koostuvat joukosta raamatunlauseita.

Kun keskustelu alkaa **toistaa itseään**, eikä uusia näkökulmia löydy, toimitus lopettaa keskustelun, vaikka tekstejä tulisi paljonkin.

Tekstin julkaisemisen voi estää myös se, että teksti on **liian pitkä**. Toivotuimpia ovat alle 2 500 merkin pituiset tekstit. Jos tekstin sisältö on hyvä, mutta teksti on liian pitkä, ottaa toimitus yleensä yhteyttä kirjoittajaan ja pyytää häntä lyhentämään tekstiä.

minä haluaisin saada

Julkaisija päättää

Jos mielipidekirjoitusta ei julkaista, voi kirjoittaja kokea, että teksti sensuroitiin tai hänen sananvapauttaan rajoitettiin. Näillä perusteilla tehdään myös kanteluja Julkisen sanan neuvostoon. Tekstin julkaisematta jättäminen ei kuitenkaan riitä syyksi kantelun käsittelemiseen median eettistä toimintaa valvovassa itsesääntelyelimessä.

Perustuslain antama sananvapaus ei tarkoita kenellekään velvollisuutta saattaa toisen viesti julkisuuteen, vaan sananvapaus on vapautta, jota julkaisija käyttää. Julkisen sanan neuvoston kannatusyhdistyksen hyväksymien Journalistin ohjeiden mukaan tiedonvälityksen sisältöä koskevat ratkaisut on tehtävä yksinomaan journalistisin perustein. Kun mielipidekirjoitusta ei julkaista, kysymys on siitä, ettei tekstin julkaisukynnys ylity.

Aineistoa valitessaan toimitus noudattaa myös muilta osin Journalistin ohjeita. Esimerkiksi vaalien aikaan hyvää journalistista tapaa on, että eri näkökannat pääsevät esille. Kirjoituksia ei myöskään karsita vaikkapa ikään perustuen, eikä niitä saa valikoida esimerkiksi toimittajan omien etujen mukaisiksi.

Käsitleminen on tavallista

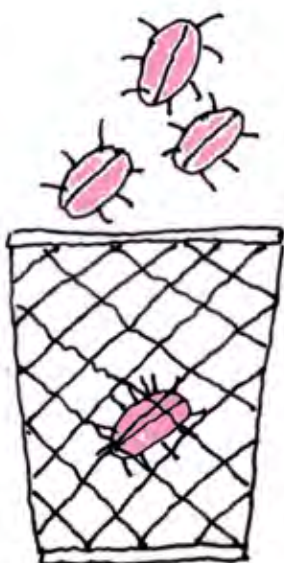
On tavallista, että tekstiä käsitellään eli **editoidaan** toimituksessa. Tehtävistä muutoksista ei yleensä kerrota etukäteen tekstin kirjoittajalle, elleivät tarvittavat muutokset ole suuria.

Otsikon muuttaminen on tavallista. Tavoitteena on otsikko, joka kertoo tekstin sisällöstä ja houkuttelee lukemaan tekstin. Syynä otsikon muuttamiseen voi olla myös sivun ulkoasuvaatimukset: tiettyyn tilaan tarvitaan tietyn mittainen otsikko.

Tekstin aloitus ja lopetus tarkistetaan. Esimerkiksi liian kaukaa taustoista lähtevät aloitukset vähentävät tekstin kiinnostavuutta.

Lähes kaikkia tekstejä **lyhennetään** tai ilmaisuja tiivistetään. Toistot, turhat sidesanat ja turhat tarkennukset poistetaan. Lukija odottaa tekstiltä selkeyttä, napakkuutta ja perustelevuutta. Joskus teksti paranee, kun asioiden käsittelyjärjestystä vaihdetaan.

Tekstien **kieliasu** tarkistetaan. Ymmärtämistä vaikeuttavat kielioppivirheet korjataan, mutta tekstin alkupepäilyä säilymiseksi kieliasua ei välttämättä täydellisesti korjata.

Moderointi kiristymässä

Sanomalehtien verkkokeskustelupalstat ovat tyyliään erilaisia kuin painettujen palstojen tekstit. Keskustelu ja kommentointi niillä tapahtuu lähes reaaliajassa ja kirjoittelu voi olla rentoa, ärhäkkää ja alatyylistä. Suomen Lehdistö -lehden seitsemänpäiväisille lehdille syksyllä 2010 tekemän kyselyn mukaan lehdet ovatkin kiristämässä tekstien moderointia eli aineiston tarkistamista ja suodattamista.

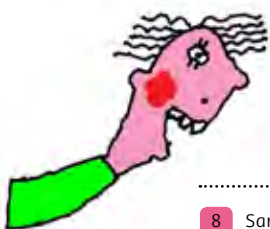
Kun toimitus käy tekstin läpi ja tekee julkaisupäätöksen ennen kirjoituksen päätymistä verkkoon, puhutaan [ennakkomoderoinnista](#). Kun teksti käydään läpi vasta sen saavuttua verkkoon, on kyseessä [jälkimoderointi](#). Moderointi voi merkitä vaikkapa alatyylisten ilmausten karsimista tai asiattoman tekstin poistamista.

Moderointiin on myös teknisiä keinoja. Erilaisilla stopword -käytännöillä voidaan teksteistä karsia esimerkiksi kirosanat pois. Moderointi pysähtyy monestikin yöajaksi, jolloin tekstit jäävät jonoon. Päiväaikaan ennakkomoderoitavat teksti päätyvät päivittäin ilmestyvissä lehdissä verkkoon tavallisimmin alle tunnissa.

Julkisen sanan neuvosto suosittelee periaatelausumassaan verkkokeskustelun ennakkomoderointia. 2010 puolessa lehdistä moderointi tehtiin kuitenkin jälkikäteen lähinnä resurssipulan takia.

Yhdeksi keinoksi verkkokirjoittelun laadun siistimiseen on esitetty nimimerkkikirjoittelun kieltämistä. Käytännön aloittivat ensimmäisinä Karjalainen ja Savon Sanomat.

Vastuu julkaistuista verkkokirjoituksista vaihtelee lain edessä sen mukaan, ovatko tekstit etukäteen toimituksen tarkistamia, vai julkaistaanko ne sellaisenaan. Kun tekstit kulkevat ennen julkaisemista toimituksen kautta, siirtyy myös vastuu lehdelle.

Nimi antaa vakuuttavuutta

Pitäisikö kirjoittaa nimellä vai sallitaanko nimimerkki? Nimimerkkikirjoittelu madaltaa kynnystä osallistua keskusteluun. Nimimerkki suojaa kirjoittajaa ja hän mahdollisesti esittää rohkeampia mielipiteitä kuin omalla nimellään kirjoittava. Toisaalta nimimerkki voi antaa vääränlaista suojaa: suojaa kärjistää ja loukata.

Omalla nimellään kirjoittava joutuu harkitsemaan sanottavansa tarkemmin. Lukija kokee omalla nimellä tehdyt kirjoitukset nimimerkkikirjoituksia astetta painavammaksi, ihminen seisoo konkreettisesti sanojensa takana.

Vaikka lehti vaatisikin kirjoittamista omalla nimellä, jätetään aina mahdollisuus myös nimimerkin käyttämiseen. Perusteluna on, että myös luottamuksellisista, vaikeista asioista on voitava kirjoittaa. Henkilökohtaiset, mutta yleisesti kiinnostavat aiheet tulee saada kirjoittaa myös nimimerkillä.

2000-luvulla yleistynyt uusi mielipidekirjoitusten juttutyyppejä ovat lyhyet, tekstiviestillä lähetettävät kirjoitukset, jotka sallitaan tavallisimmin tehtäväksi nimimerkillä. Palstoista on tullut suosittuja, ja joissain lehdissä onkin huomattu niiden yhdessä verkkokeskustelun kanssa vähentävän pitempien kirjoitusten määrää.

Tekstiviestejä kirjoittavat monesti eri henkilöt kuin pitempiä tekstejä. Reagointi tapahtumiin on tekstiviesteillä yleensä nopeaa, ja ne toimivat parhaiten päivittäin ilmestyvissä lehdissä.

Ajankohtaisuuden ohella vastakkaisten näkemysten korostuminen on lyhyissä viesteissä yleistä. Lehtien kokemusten mukaan lyhyille viesteille on ominaista myös aiheiden henkilökohtaisuus tai yleisaiheiden käsitteleminen henkilöiden kautta.

Lyhyiden tekstien ongelmaksi on verkkokeskustelun tavoin noussut kärjekkyyks ja toisaalta halu käyttää palstaa henkilökohtaisten viestien lähettämiseen.

Lähteet:

Kaisa Hakkarainen, verkkokeskustelujen vastuhenkilö, Helsingin Sanomat

Anita Kärki, pääkirjoitustoimittaja, Keski-suomalainen

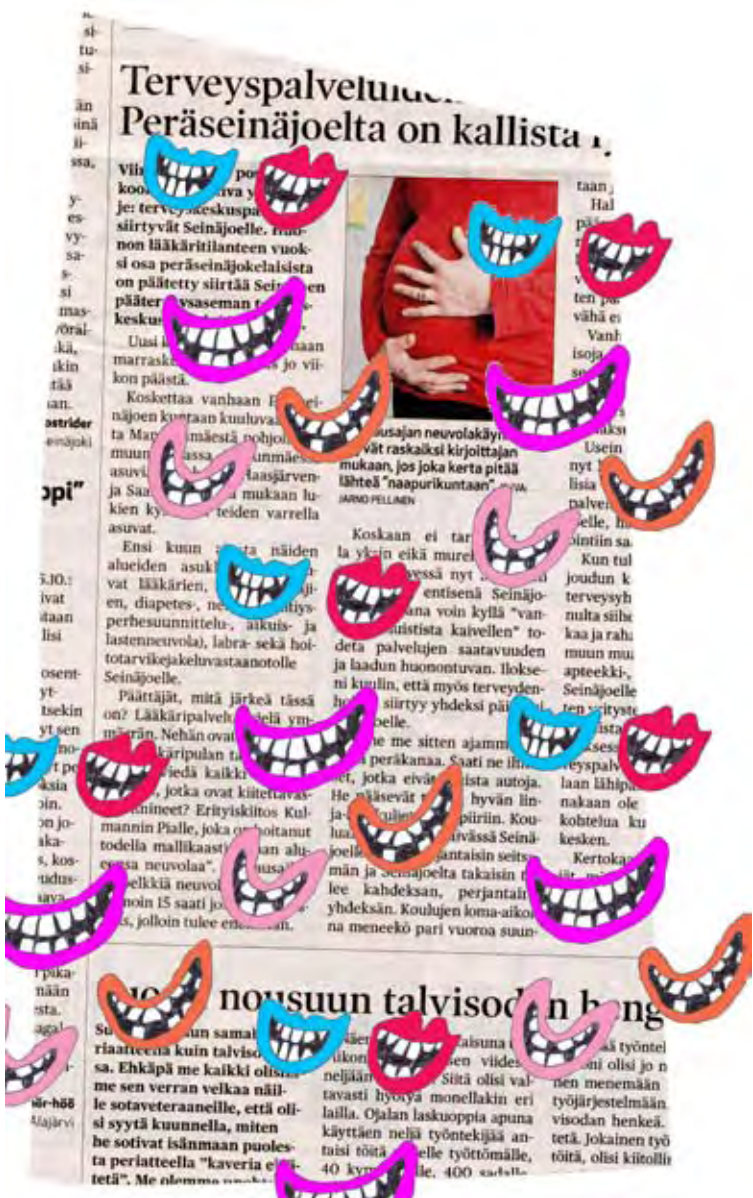
Anna Tiittanen, Nuorten postin toimittaja, Helsingin Sanomat

Ilkka Vanttinen, Julkisen sanan neuvoston valmisteleva sihteeri

Veera Malin: *Asialinjalle!* Suomen Lehdistö 8–9/2010

Journalistin ohjeet. Julkisen sanan neuvosto 2005.

Julkisen sanan neuvoston periaatelausuma verkkojulkaisusta 16.5.2007

Harjoituksia

TEHTÄVÄ 1

Lueskelkaa sanomalehtien yleisönosastopalstoja. Keskustelkaa pienryhmässä, millaisia aiheita yleisönosastokirjoituksissa on käsitelty. Mitkä tekstit ovat mielestänne kiinnostavia, ärsyttäviä, hauskoja, tylsiä, naurettavia, koskettavia, outoja, tärkeitä, tarpeellisia tai turhanpäiväisiä? Perustelkaa näkemyksenne.

Valitkaa yksi teksti tarkempaa analyysia varten. Lukekaa teksti ja tutkikaa sitä alla olevan piirretaulukon avulla.

Pienryhmät voivat esitellä tekstejä koko ryhmälle suullisesti, tai ajankohtaisista yleisönosastoteksteistä ja piirrearvioinneista voi koota näyttelyn luokan seinälle. Kun oppilaat tutustuvat näyttelyyn, he voivat samalla kirjata seinälehtisiin myös omia lyhyitä kommentteja aiheisiin.

Yleisönosastokirjoitus puntarissa

Otsikko on

- vetävä, lukemaan houkutteleva
- tekstin näkökulman avaava
- hyvin muotoiltu
- tavanomainen
- kömpelö.

Tekstin pääväite on

- selkeästi muotoiltu
- vaikea ymmärtää.

Tiivistä virkkeen muotoon tekstin pääväite.

Perustelut

- ovat monipuolisia, uskottavia
- ottavat huomioon vastaväitteet
- tukevat pääväitettä
- ovat niukkoja, epätarkkoja, epäuskottavia
- ovat ristiriitaisia, eivätkä tue pääväitettä.

Luettele tekstissä käytetyt perustelukeinot.

Kappalejako tukee ajatuskulkua

- koko ajan
- lähes aina
- heikosti.

Tyyli on

- asiallinen
- vakuuttava
- kokonaisuuteen sopimaton
- kärkevä, provosoiva
- kiinnostava.

Paljon perustelukeinoja

Väitettä voi perustella lukuisin eri tavoin. Perustelukeinojen valintaan vaikuttavat muun muassa tekstin aihe, yleisö, julkaisupaikka ja laajuus sekä kirjoittajan tausta. Eräässä argumentaatioteoriassa erilaisia perustelukeinoja ja argumentointia tukevia retorisia keinoja on luokiteltu ja luetteloitu lähes sata. Kirjoittajalla on siis mistä valita.

Kun osaa tunnistaa ja nimetä erilaisia perustelukeinoja, pystyy niitä käyttämään tietoisesti myös omassa tekstissään. Perusteluina voivat toimia esimerkiksi määritelmät, tilastot, omat kokemukset, esimerkit, arvot, yhteisön normit, vertailut, syy-seuraus-suhteet, auktoriteettiin vetoaminen, vastakohtaparit, todennäköisyydet ja rinnastukset.

TEHTÄVÄ 2

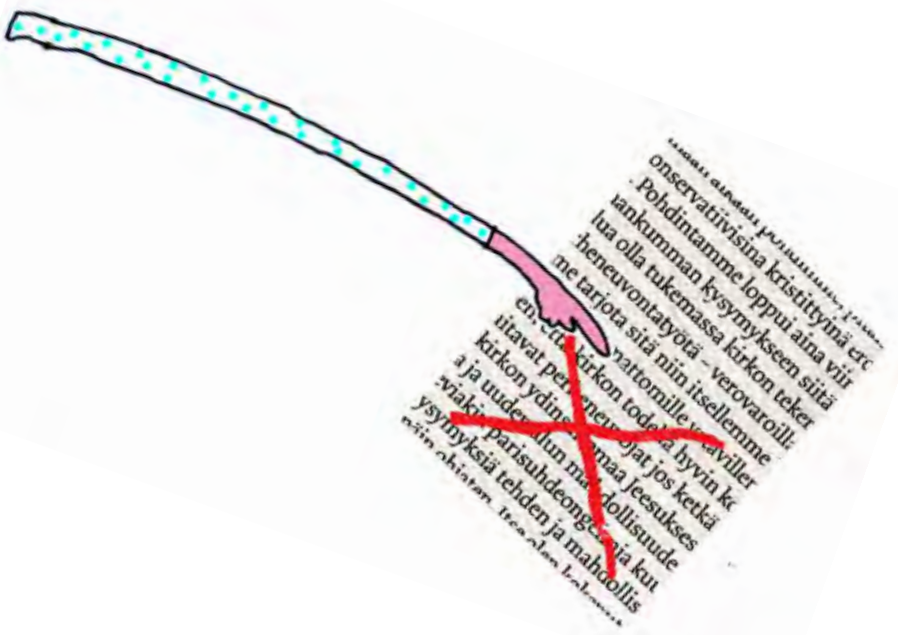
Tutkikaa pienryhmässä sanomalehtien yleisönosastokirjoitusten perustelukeinoja. Poimikaa erilaisia perustelukeinoja ja arvioikaa niiden vakuuttavuutta. Esitelkää pienryhmän havainnot koko ryhmälle. Pohtikaa yhdessä, mitkä asiat vaikuttavat perustelun vakuuttavuuteen.

Suunniteltu rakenne

Kirjoittipa minkälaista tekstiä hyvänsä, aikaa kannattaa käyttää niin tekstin sisällön ideointiin kuin myös jäsentelyyn, eli kokonaisrakenteen, suunnitteluun. Yleisönosastokirjoituksen suunnittelussa voi lähteä liikkeelle siitä, mitä aikoo eri tekstikohdissa tehdä. Ennen kuin kirjoittaa tekstiä, on hyvä pohtia seuraavia asioita:

1. Mihin tekstikohtaan pääväite kannattaa sijoittaa?

Väite on mielipidekirjoituksen ydin. Hyväksi havaittuja ja tehokkaita tapoja ovat pääväite tekstin alussa (= laskeva järjestys), pääväite tekstin lopussa (= nouseva järjestys) tai pääväite sekä alussa että lopussa (= homeerinen järjestys). Yleisönosastokirjoituksissa pääväite nostetaan usein myös otsikkoon.

2. Millainen aloitus houkuttelee lukemaan?

Kärkevä pääväite heti alussa herättää kiinnostuksen. Myös konkreettiset esimerkit, hätkähdyttävät tilastotiedot tai seurauksen kuvaukset saavat lukijan lukemaan lisää.

3. Miten rakennat väitteistä ja perusteluista ketjun?

Tekstin sidosteisuuteen kannattaa kiinnittää huomiota. Miten lauseet liittyvät toisiinsa? Millaisilla kielen keinoilla (konjunktiot, adverbit, sanajärjestys, pronominit, toisto, sanaverkot) teksti sidostuu ehjäksi kokonaisuudeksi?

Sidosteisuutta voi miettiä myös toiminnan kautta: Mielipiteen ilmaistamisen jälkeen on luontevaa esittää perusteluja. Vastanäkemyksen referoinnin yhteydessä voi tehdä myönnytyksen, jota seuraa oma mielipide ja perustelut.

4. Mikä on tehokas lopetuskeino?

Yleisönosastokirjoitus on tiivis teksti, jota ei kannata turhaan pitkittää. Lopetuksen tarkoituksena on jättää jotain keskeistä lukijan mieleen. Pääväite tekstin lopussa on tehokas tapa lopettaa. Mutta jos haluaa lopettaa muulla tavalla, hyviksi havaittuja lopetuskeinoja ovat muun muassa seurausten arviointi ja ratkaisun esittäminen.

Taitavia myönnytyksiä

Mielipidetekstien vakuuttavuus syntyy omien väitteiden ja perustelujen lisäksi myös siitä, miten kirjoittaja onnistuu ottamaan huomioon vastapuolen mielipiteet. Myönnytys-jaksoilla kirjoittaja voi osoittaa, että antaa tilaa muille mielipiteille ja on tietoinen vastapuolen näkökannoista. Niiden avulla on mahdollista osoittaa, että on jostakin asiasta samaa mieltä tai osittain samaa mieltä. Tällainen myönnytys-rakenne kokonaisuudessaan osoittaa puhujan tai kirjoittajan oman näkemyksen vahvemmaksi.

Myönnytys koostuu seuraavista elementeistä: **vastapuolen näkemyksen** esittämisestä, myönnytyksestä ja **omas- ta näkemyksestä**. Usein myönnytys jakson tunnistaa *toki, mutta* -fraasista tai *on totta, mutta* -fraasista.

TEHTÄVÄ 3

Tutki sanomalehtien yleisönosastotekstejä ja poimi niistä myönnytyksiä. Arvioi myönnytysten vaikutusta: liisäävätkö ne pääväitteen vakuuttavuutta vai eivät.

Kielellisiä keinoja

Kielen keinoilla on mahdollista osoittaa, miten suhtautuu asiaan, ihmisiin ja itseensä. Oman mielipiteen voi esittää esimerkiksi varmana, mahdollisena, luultavana tai epävarmana (luultavasti / ehkä / varmasti / ilmeisesti / *kenties asia on näin*).

TEHTÄVÄ 4

Poimi yleisönosastokirjoituksista kielen keinoja (lauseja ja virkerakenteita, verbimuotoja, yksittäisiä sanoja ja retorisia tehokeinoja), jotka osoittavat, miten kirjoittaja suhtautuu aiheeseen, itseensä ja toisiin ihmisiin. Pitääkö kirjoittaja jotakin mielipidettä tai perustelua esimerkiksi varmana/epävarmana tai luotettavana/epäluotettavana?

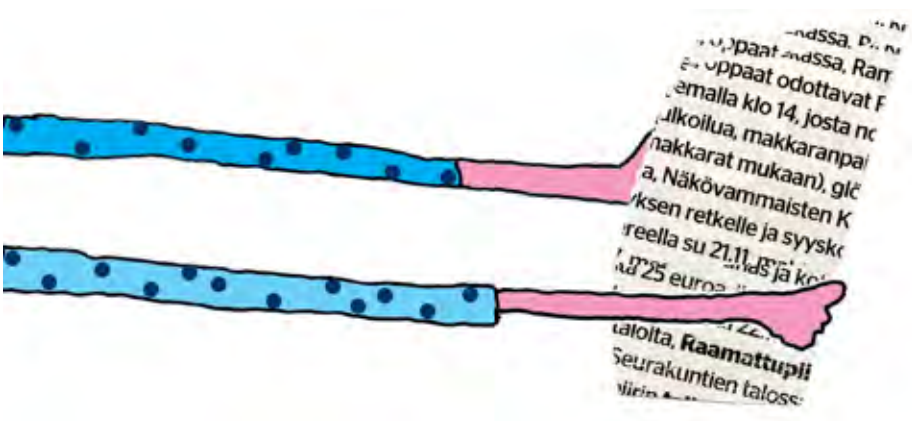
Pohtikaa ryhmässä, miten käytetyt ilmaukset vaikuttavat tekstin vakuuttavuuteen.

KOMMENTOINTITEHTÄVÄ (referointi ja johtoverbin valinta)

Kun kirjoitat mielipidetekstiä toisen kirjoittajan yleisönosastotekstin, lyhyen lehdessä tai verkkokeskustelupalstalla julkaistun kommentin pohjalta, joudut referoimaan kyseistä pohjatekstiä. Voit joko selostaa omin sanoin tai kirjoittaa suorana lainauksena kirjoittajan väitteitä tai perusteluja.

Omaa asennettasi ja suhtautumistasi aiheeseen ja kirjoittajaan voit osoittaa johtoverbin valinnalla. Kirjoita lyhyt teksti sanomalehdestä tai verkkokeskustelupalstalta valitsemasi yleisönosastotekstin pohjalta. Valitse tekstistä muutama kohta, joita referoit. Kirjoita kolme erilaista tekstiversiota, joissa käytät erilaisia johtoilmauksia: neutraaleita (*kirjoittaa, sanoo, kertoo, kuvaa*), positiivisesti värittyneitä (*tiivistää onnistuneesti, esittää totuudenmukaisesti*) ja negatiivisesti värittyneitä (*inttää, ylireagoi, vääristelee*). Lukekaa syntyneet tekstikatkelmot parin tai pienryhmän kanssa. Pohtikaa, millainen sävy teksteihin verbivalinnan vuoksi syntyy.

Erilaisia argumentointitapoja

On useita mahdollisia tapoja tuoda esiin mielipide ja perustella sitä. Argumentointitavan tiedostaminen auttaa huomaamaan, millainen teksti sopii kontekstiinsa (aiheeseen, julkaisuaikaan ja -paikkaan, lukijakuntaan) ja millainen teksti vakuuttaa lukijan.

Kirjoittaja voi ilmaista mielipiteensä ja perustella sitä suhteellisen neutraalisti ja suoraviivaisesti. Vaihtoehtoisesti hän voi tuoda esiin myönnytyksinä vastapuolen näkemykset ja osoittaa ne kestäättömiksi. Joku voi keskittyä vastapuolen mollaamiseen ja jättää asia-argumentit taustalle, toinen taas voi osoittaa olevansa epävarma tai hän voi keskittyä ohjailemaan lukijaa.

Oheisissa tietolaatikoissa on lyhyet luonnehdinnat erilaisista argumentointitavoista, jotka näkyvät erityisesti, kun teksti on kommentti johonkin aiempaan tekstiin.

TEHTÄVÄ 5

Tutki yleisönosastotekstejä. Millaisia argumentointitapoja kirjoittajat ovat käyttäneet?

TUKEMINEN

Tekstissä tuetaan jotakin aiemmin esitettyä näkemystä.

Kirjoittaja osoittaa kannattavansa jotakin aiemmin esitettyä mielipidettä.

Kirjoittaja liittää väitteeseensä ja perusteluihinsa positiivisia ilmauksia.

KIISTÄMINEN

Tekstissä kiistetään jokin esitetty näkemys selkeästi. Kirjoittaja osoittaa suhtautumistaan ja asennettaan aihetta ja osapuolia kohtaan epäsuorasti. Asenteen voi päätellä esimerkiksi referointiin liittyvistä johto-ilmausten verbeistä.

MYÖNNYTTELEMINEN

Tekstissä otetaan huomioon vastapuolen näkemykset myönnytyksissä, jotka usein alkavat *on totta, mutta* -fraasilla.

HYÖKKÄÄMINEN

Tekstissä on runsaasti värittyneitä ja affektiivisiä sanoja.

Argumentointitapa on ironinen tai jopa aggressiivinen.

Kirjoittaja voi argumentoidessaan mennä henkilökohtaisuuksiin ja haukkua muiden näkemyksiä.

OHJEISTAMINEN

Tekstissä on paljon ohjeita ja neuvoja.

Kirjoittaja vetoaa auktoriteetteihin tai korostaa omaa tietämystään.

Tekstissä saatetaan puhutella ohjeen kohdetta.

HÄILYMINEN

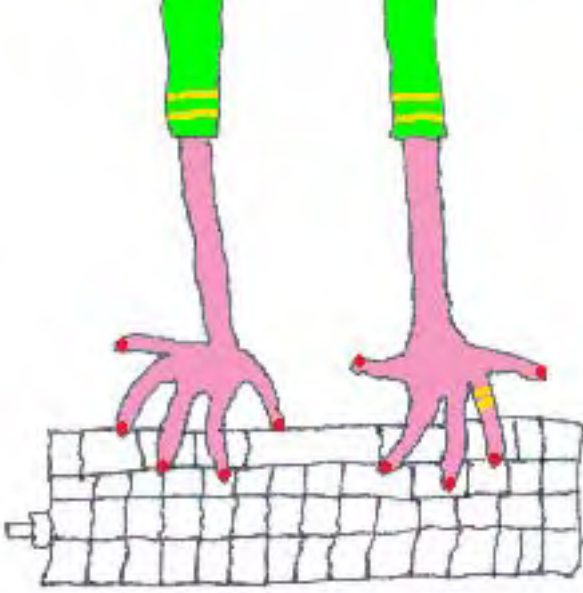
Lukijan on vaikea tietää, mikä on tekstin pääväite. Perustelut voivat olla keskenään ristiriitaisia.

Kirjoittaja saattaa vähätellä omaa mielipidettään tai ajatteluaan.

TEHTÄVÄ 6

Kirjoita samasta aiheesta tekstikatkelma kolmella eri tavalla. Tekstikatkelma voi rakentua väitteestä ja muutamasta perustelusta. Käytä argumentointitapana 1. hyökkäämistä, 2. myönnyttelystä ja 3. kiistämistä.

Arvioi yhdessä parisi kanssa kirjoittamiesi tekstikatkelmien vakuuttavuutta. Mitkä kielen keinot - lause- ja virkerakenteet, sananvalinnat, kieliopilliset muodot (verbin persoona- ja aikamuodot, tempukset: indikatiivi, imperatiivi, konditionaali, potentiaali), retoriset tehokeinot - tukevat vakuuttavuutta ja mitkä heikentävät sitä?

Netiketti keskustelupalstoilla

TEHTÄVÄ 7

Tutustu ohjeisiin, joita kirjoittajalle sähköisten sanomalehtien verkkokeskustelupalstojen keskustelualueilla annetaan.

Pohdi pienryhmässä seuraavia kysymyksiä:

Mihin kirjoittajan tulee kiinnittää huomiota kirjoittaessaan keskustelualueelle? Mitkä neuvot ovat tuttuja, uusia tai yllättäviä? Millaista on mielestänne ohjeissa usein mainittu henkilökohtaisuuksiin meneminen, alatyylinen kieli ja rasismi? Minkä säännön tai ohjeen lisäisitte listaan?

Tutustu verkkokeskusteluun

TEHTÄVÄ 8

Tutkikaa neljän hengen ryhmässä sanomalehtien verkkosivujen keskustelupalstoja. Millaisia aihealueita sivustoilla on? Millaiset aiheet kiinnostavat lukijoita? Millaiset aiheet herättävät vähän keskustelua? Mitkä seikat voivat vaikuttaa kiinnostukseen?

Etsikää keskustelupalstoilta mielipiteitä, jotka tuntuvat radikaaleilta, pysäyttäviltä, erikoisilta tai humoristisilta. Keksikää ensin perusteluja, jotka tukevat esitettyä väitettä. Muotoilkaa sitten vastanäkemys ja keksikää perustelu sille. Tämän jälkeen ryhmät voivat pitää muutaman minuutin rooliväittelyn kyseisestä aiheesta. Luokaa roolihahmot: miettikää, millaiset henkilöt väitelyyn osallistuvat.

Kirjoita verkkokeskustelupalstalle

TEHTÄVÄ 9

1. Selaa sanomalehtien nettisivujen keskustelualueita.
2. Osallistu johonkin keskusteluun.
3. Arvioi käymääsi keskustelua:
 - a. Miksi osallistuit juuri tähän keskusteluun?
 - b. Millaisia väitteitä ja perusteluja aiheesta esitettiin?
Millaisia perustelukeinoja itse käytit?
 - c. Miten vakuuttavia kommentit olivat?
Mistä vakuuttavuus syntyy?
Mikä vähentää kommentin vakuuttavuutta?
 - d. Kommentoiko joku tekstiäsi?
Mihin asioihin kommentoija kiinnitti huomiota?
4. Kerro parille, mihin keskusteluun osallistuit ja miksi.
Arvioi verkkokeskustelua.

Kirjoita yleisönosastolle

TEHTÄVÄ 10

1. Määrittele aihe.
 - a. Oletko keksinyt aiheen itse vai onko esimerkiksi opettaja antanut sen? Onko aihe ajankohtainen vai yleispätevä?
 - b. Onko sinulla aiheesta jo ennakolta paljon tietoja, kokemuksia ja näkemyksiä? Hankitko lisää tietoa? Mistä? Miten?
2. Määrittele yleisösi.
 - a. Missä lehdessä tai verkkokeskustelualueella voisit kirjoituksen julkaista?
 - b. Kenelle teksti on erityisesti suunnattu?
3. Mieti, millaiseen yleiseen arvoon, totuuteen tai uskomukseen voit mielipiteesi perustaa = esisopimus / taustaoletus. Tällaiset esisopimukset / taustaoletukset toimivat väitteesi tukena, vaikka et niitä suoraan tekstiin kirjoittaisikaan. Voi esimerkiksi vedota siihen, että asiat on aina tehty näin, joten aiempi toimintatapa on arvokasta ja sitä tulisi jatkossakin noudattaa. Esisopimuksen / taustaoletuksen voi päätellä esimerkiksi tekstin sananvalinnoista.
4. Muotoile pääväitteesi virkkeen muotoon.
5. Mieti, miten voit mahdollisimman monipuolisesti perustella näkemyksesi, niin että yleisön on mahdollista hyväksyä väitteesi.
6. Ota huomioon vastanäkemykset ja -perustelut. Myönnytys tai pari lisää tekstisi vakuuttavuutta.
7. Suunnittele tekstin rakenne. Noudatatko argumentointijärjestystä, vertailujärjestystä vai ongelmanratkaisujärjestystä?
8. Mieti, millaiset sananvalinnat, lause- ja virkerakenteet sekä retoriset tehokeinot lisäävät tekstisi vakuuttavuutta.
9. Hio tekstisi kieliasua ja muokkaa kiinnostava otsikko.
10. Pyydä palautetta ystävältä, luokkakaverilta tai opettajalta.

ensk-
lands-
n har
tydel-
icen i
nskrif-
na folk
svara
itiskt,
märkt
listisk
av en
språk-
ska).
d någ-
n obli-
roble-
ngen i
ngsmi-
n före-
om har
sning-

en lever och dör med hur ti-
digt den inleds. Min svägers
dotter började i år i skolan
och kunde välja franska ge-
n första klassen. Det
skola i Esbo. Språk-
isning genast är al-
nne en omöjlighet. Om allt in-
te går att genomföra på natio-
nell nivå så kunde man ändå
på alla möjliga officiella och
inofficiella vis uppmuntra
till satsningar på tidig språk-
undervisning. Språkvetarna
känner till mekanismerna för
språkinläring och kan inty-
ga hur mycket lättare och
mer glädjefyllt det är att lära
sig språk i tidig ålder.
Vidare borde tvåspråki-
ga kommuner satsa oerhört
mycket mer på språkbud och
kontakter över språkgränsen.

atoriska sv-
som ger fins
lig PR. Det
ingen be-
enska serv-
en finns i
sättning.
göra de
att. Svensk
len egen-
ser sig föl-
ngen tidigt
nland pol-
ra skäl att på-
jag har
en inte bara
ågon rea-
finska barn m-
varande
svenska utan
sitiv tv-
finlandssvensk
och sven-
ta inte tillräckl-
ma me-
den finska kult-
örslag.
Vänskolor ska
inte de-
ra ett bra pr-
nskan. P
le kräva gans-
edervisni-
och kunde leva
rvisnit
astiska lärares
rkku
de också vi finl-
dem so-
tidig få en bild
undervi-
länga korven so-
nrr

g ju intrycket att eleverna grä-
te och utan ansträngning får
som ger
-lever Samma gäller by

batten om sven-
med mera.
Att avskaffa tv-
sverskanl
omsol-
ka b-
ög

Lukuvinkkejä opettajalle

Andriessen, Jerry – Coirier, Pierre (toim.) 1999: *Foundations of argumentative text processing*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Fulkerson, Richard 1996: *Teaching the argument in writing*. Urbana: National Council of Teachers of English.

Harmanen, Minna – Takala, Tuija (toim.) 2009: *Tekstien pyörytyksessä. Tekstitaloja alakoulusta yliopistoon*. Äidinkielen opettajain liiton vuosikirja 2009. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto.

Hasan, Ruqaiya 1996: *Ways of saying: ways of meaning*. Selected papers of Ruqaiya Hasan. London: Cassel.

Heikkinen, Vesa (toim.) 2009: *Kielen piirteet ja tekstilajit*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa (toim.) 1999: *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. Helsinki: Gaudeamus.

Martin, J.R. – White, P.R.R 2005: *The language of evaluation. Appraisal in english*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Mikkonen, Inka 2010: "Olen sitä mieltä, että..." Lukiolaisten yleisö-osastotekstien rakenne ja argumentointi. *Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in humanities 135*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Perelman, Chaïm – Olbrechts-Tyteca, Lucie 1971: *The new rhetoric. A treatise on argumentation*. Notre Dame: University of Notre Dame Press.

Rijlaarsdam Gert – Van Den Bergh, Huub – Couzijin, Michel (toim.) 2005: *Effective learning and teaching of writing. A handbook of writing education*. New York: Kluwer Academic Publishers.

Routarinne, Sara – Uusi-Hallila, Tuula (toim.) 2008: *Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

...taloja saastoja tulle, vaan...
...tanjankadun koulun" kaltaiset hätärat-
...kautu aiheuttavat säästöjen sijaan huo-
...mattavia kustannuksia.

Kerttulin koulu on suunniteltu ja juu-
...ri remontoitu alakouluikäisille lapsille,
...ei lukiolaisille. Koulun liikunta-, ruoka-
...la- ja opetustilat ovat lukiolaisille riittä-

joittajien yhteisvaikutus, kirisi-
...tyvät kansainväliset vaatimuk-
...set, tiedon lisääntyminen ymp-
...äristöhaitoista ja ympäristö-
...lupien määräaikainen tarkas-
...telu.

Mikäli vaikutusalueella on
...io toiminnassa ympäristöl-

tutkimustiedon kehitys,
...saattaa edellyttää toimim-
...muutosta.

Viime vuosina on ymp-
...töntutkimus tuottanut
...jon tietoa, joiden perus-
...la alunperinkin toimim-
...harioittajan olisi pitänyt

Tämä opas kuuluu Sanomalehtien Liiton
Sanomalehti opetuksessa -toiminnan julkaisuihin.

www.sanomalehdet.fi

...et, tiedon lisääntyminen ymp-
...äristöhaitoista ja ympäristö-
...lupien määräaikainen tarkas-
...telu.

Mikäli vaikutusalueella on
...io toiminnassa ympäristöl-
...e haittoja aiheuttava laitos,

Turun torille on ilmestynyt en-
...simmäisen kerran penkkejä.
...Sijoittelun ajankohta on kui-
...tenkin erikoinen; sataa ja mar-
...raskuun pakkaset lähestyvät.

Turun kauppatorin uudista-
...misen pohjaksi laadittiin
...1980-luvulla kaupungin kaa-
...voitusosastolla selvityksiä (his-
...toria ja analyysit).

Seuraavaksi professori Ante-
...ro Markelin toimisto laati toril-
...le ensimmäisen uudistamis-
...suunnitelman. Jo tuolloin kes-
...kusteltiin julkisuudessa Norde-
...nan talon alkuperäisen klassisti-
...sen julkisivun palauttamisesta.

Nyt asiasta on kirjoitettu
...kään kuin täysin uutena seik-
...kana. Turkulaiset muistavat
...torin vanhat betoniset (tyylil-
...lääns modernistis-brutalistiset)
...betonilaatikot, joihin oli istu-
...tettu kasveja ja pensaita. Ne
...oistettiin 1980-luvulla koska
...niitä käytettiin m

muutosta.

Viime vuosina on ympäris-
...töntutkimus tuottanut pal-
...jon tietoa, joiden perusteel-
...la alunperinkin toiminnan-
...harjoittajan olisi pitänyt hoi-

si pissaamiseen. Penkkien lait-
...tamisen päätorille pelättiin
...myös aiheuttavan häiriöitä, siksi
...ajatuksesta luovuttiin koko-
...naan.

Läntisen Rantakadun saman-
...aikaisen kävelykatusuunnitte-
...lun aikana keskusteltiin myös
...kaiteiden rakentamisesta Aura-
...joen rantamuureihin. Ehdotuk-
...set tästäkin kaatuivat vastustuk-
...seen. Kaiteiden pelättiin pilaa-
...van jokimiljöön estetiikan.

Myöhemmin Länsirannan
...kerrostalot tunkivat rantaan
...kaiteita monin verroin voimak-
...kaammin. Turvallisuus- ja es-
...teettömyysnäkökulma puoltaa
...kuitenkin kaiteiden rakenta-
...mista jokivarten.

Ehkä jokirannan kaiteet
...nähdään joskus huomispäivä-
...nä, ihmishenkihän on aina ar-
...vokkaampi kuin estetiikka.

Hän kirjoitti, että koirantas-
...suissa olisi terveydelle vaarallis-
...ta likaa, joka jää hiekkaan ja
...näin kulkeutuisi ihmiseen.

Kissat taas saattavat levittää
...ikävää toksoplasma-loista ulos-
...teessaan, joka voi tarttua ihmii-
...seen ja aiheuttaa erilaisia ikäviä
...sairauksia. Kyseistä loista voi
...olla myös muilla lihaa syövil-
...lä eläimillä. Esimerkiksi sika on
...ollut aikoinaan eläin, jossa ky-
...seistä loista on voinut esiintyä.
...Sika on, uskomatonta kyllä,
...nopea saalistaja ja aikoinaan,
...kun sikaloissa vielä juoksi rot-
...tia niin sika saattoi pyydystää
...rotan ja sai näin kyseisen lois-
...sen. Siksi tietyissä kulttuureissa
...on sianlihaa pidetty saastune-

Koira ei tar

Teillä turkulaisilla niitä mur-
...heita näyttää riittävän tuon
...Aurajoen kanssa. Kukaan ei
...tiedä, kun uutta siltaa ollaan
...tekemässä, mitä siellä pohjassa
...todella on. Teillä on ollut sel-
...lainen paha tapa siellä, että ne
...oistetaan mikä

Tunt

sanomalehtien liitto

palj

Mikäli vaikutu

...io toiminnassa ympäristö-
...haittoja aiheuttava laitos,
...n se voinut saada luvan, kos-
...ka tämän yhden laitoksen ai-
...heuttamat päästöt eivät ole
...elä ylittäneet sitä kynnystä,
...nka sallittu normitaso aset-
...tettiin.

...samiseen, jatko-opintomandoi-
...luisuuksiin sekä toisen asteen
...koulutussisältöihin, opettajien
...työllisyyteen, pätevyyyteen ja
...työkykyyn.

Laajan valinnaisuuden sa-
...notaan antavan aiempaa pa-
...rannat mahdollisuudet edei-

...hteisöllisyyden
...ja tasa-arvon kustannuksella
...sekä asettaa lapset ja heidän
...perheensä liian varhain vai-
...keiden ja kauaskantoisten va-
...lintojen eteen. Oppilaiden
...valintojen lisääminen kaven-
...taa yleissivistystä ja jakaa tar-
...peita.